

Prodajata van Šibenika
na tromjeseč 3 K.
na po. godine 6 K.

Prodajata u Šibeniku
sa donošanjem lista u kuću
jednaka je kao i van Šibenika.

Pojedini broj stoji 6 para.

HRVATSKA RIEČ

Prodajata i pisma šalju se
Uredništvu. Nefrankirana se
pisma ne primaju. Rukopisi
se ne vraćaju. Oglasi, pri-
obna pisma, zahvale itd.
tiskaju se po 20 para redak
— ili po pogodbi. —

IZLAZI SVAKE SUBOTE U ZADRU

Kriza Austro-Ugarska i Hrvati.

Ministarstva padaju i u Austriji i u Ugarskoj već od više godina. Tko na svoje oči gleda zna, da je to s toga što narodi nisu zadovoljni i što žele da se odmah oslobode u monarhiji urede na pravednom temelju. Navlastito komesanja u Ugarskoj očito je da idju za tim, da se Magjari odepie i politički i gospodarstveno od Austrije.

Već kad je pao Tisza moglo se predviditi do čega će se doći, a kad je vladar napokon popustio i postavio na vladu Ugarske koalicijsno ministarstvo, znalo se je da je odlučio dati Magjara sve što traže, sve što zahtijevaju. I Magjari će dobiti sve što zahtijevaju, opirao se tko ili ne svejedno, jer oni imaju i pameti i uztrajnosti i snage, a što je glavno oni znadu što hoće i prema tomu rade.

Ideal je Magjara neodvisnost Ugarske u svakom pogledu. Taj ideal je nješto stvarna, nješto što je već bilo i što je samo silom okolnosti njima i drugim narodima bilo oteo.

Što su Ugri i Hrvati došli u zajedničkoj interese, što su bili prisiljeni da od svoje nezavisnosti žrtvuju zajednici, to nije bila njihova volja. Na to ih je prisilila moć kojoj se, oni nisu mogli oprijeti, prem su se spirali.

Je li sila zakon?

To može kazati samo onaj, koji ne zna što je pravo, i samo takov mogao je očekivati da će zakoni od 1867 biti trajni i da su nerazrušivi. Međunarodne uredbe vrijeđe samo dok ih jači može nametnuti, odnosno dok slabiji mora da sluša i da se pokorava. Čim se ti odnosi jačnosti promjene promienio se je i zakon.

Dogodjaji dokazuju da su Magjari već toliko ojačali da mogu svoju volju provesti u djelo.

God 1902 Körber i Szell uredili su državne gospodarske posle tako da obe pole monarhije budu imale posebnu carinsku celinu prema inozemstvu sa jednom carinskom tarifom.

Austrijski parlament je u svoje doba taj zakon sankcionirao, dotim ugarski nije taj zakon nikad još glasovao.

U zadnje doba Magjari hoće da imaju svoju carinsku tarifu. Njihov ministar trgovine iznio je u saboru svoj predlog zakona, a ministar predsjednik je u tom poslu razvio cijeli njihov program. A što je glavno oni imaju privolu svoga kralja.

Oni će postići što traže i tim će dati jedan od najjačih udarača postojećemu dualizmu.

Bečka vlada sa na čelu princem Hohenzollern je demisionirala, jer je dobila udarac upravo od vladara koji hoće da se drži samosviestnih Magjara. Njemačka pasmina u Austriji se uzvrpoljila. Svi Niemci, koliko god ih je, ustali su da obrane neovlastit položaj monarhije, a u listinu da obrane ekonomske interese svoje. Sa Niemcima izkazali se solidarni Česi i Poljaci. I mi to razumijemo. I jedni i drugi i treći imaju razvijenu svoju industriju, pa im ekonomični interes nalagao da se podignu i da budu veći austrijanci nego su isti dvorski krugovi.

Ali sve te stranke, koje su se složile, da brane Austriju od tobožnjih magjarskih navala ne će i ne mogu uspjeti. One će moći govoriti, predlagati, halabučiti, moći će i doći do nekakove sloge, ali najposlije ostat će sva njihova radja bez uspjeha, jer po svojoj naravi u traj-

noj slozi ne mogu oni živjeti. U Austriji zapovijeda Niemac. U Austriji ostali narodi nisu zadovoljni.

Nego bilo zadovoljstvo ostalih naroda kakovomu drago, imadu li ostali narodi od trgovačkih ugovora kojemu drago koristi, što od svega toga imademo mi Hrvati?

Svak će nam morati priznati da mi Hrvati, navlastito mi iz Dalmacije, nismo nikada od nijednog trgovačkog ugovora austrijskoga imali koristi, ne samo nego je očito i svakomu poznato, da smo uvijek i u svemu bili žrtvovani: je li u vinu, je li u ulju, je li u ribarstvu, je li u pomorstvu, mi smo uvijek bili izručeni najljuboj utaknici stranih državljana.

Što ga dakle mi ulazimo u borbi za ekonomične interese ove i ovakove austrijske politike? Zar mi nismo zvani da pomožemo svakomu koji se hoće da od ove obitačne politike oslobodi?

A ipak, u ovom važnom času gdje su ove stranke označile svoje austrofilstvo, gdje su uprav uzveličavale blagodat austrijske trgovačke politike i austrijsku čast i korist, u ovom času nije se našao zastupnik u Beču, koji bi u ime svoga naroda istinski progovorio.

Mi znademo da neki naši zastupnici nisu u obće bili u Beču, ali oni koji su tamo bili, što su radili? Zar njihova dužnost nije bila, da pred celim svetom zagrme, kako mi Hrvati u Beču ne spadamo, kako mi od austrijske trgovačke politike nemamo nego samo štete, kako mi ne možemo i kad bi htjeli braniti tuđe interese, koji nas unjetavaju, jer nam je to izpod časti?

Ali da, naši su voljeli da za njih govori hofrat Šustersić.

S ovim je sve rečeno, pa bi bilo vrijeme da se naši Bečani okane jednom nedostojne i nečasne igre u svim prigodama, kad se radi o najvećim našim narodnim svetinjama, kao što je čast.

Za djački sastanak.

(iz splitskih akad. krugova).

U broju 41 „Narodnog Lista“ uvršten je pod gorijim naslovom dopis iz omladinskih krugova, u kojem g. pisac, opažajući razne nedostatke prošlog djačkog sastanka u Dubrovniku, predlaže, da se ovogodišnji naš sastanak obdržaje na Rieci i to početkom dojučer školske godine. Odazivajući se želji g. pisca, da se o tome povede javna riječ, napisah ovo nekoliko redaka, a nadam se da će Vašom dobrotom, g. urednici, isti ugledati svjetlo u Vašem cjenjenom listu.

Ne slažem se s ideom g. pisca, da se sastanemo početkom školske godine, prosto s toga, što doba sastanka ne odgovara glavnoj njegovoj svrsi. Jedna od glavnijih svrha naših djačkih sastanaka, bila bi ne samo, da se međusobno upoznamo pitanje i da se prorađujemo o raznim djačkim pitanjima i potrebama, i da se sporazumno za ferijalni rad, naine za ovaj sitni prosvjetni rad, što na nas mladje i spada. Tu bi se moralo izvješćivati o stanju raznih podpornih društava, o skupljenju ili cjenjenju življenju u raznim sveučilišnim gradovima, što bi osobito služilo uprest sa mladje naše kolege, o nedostatnim sredstvima djačke naobrazbe, o materijalnim prilikama našeg djaka, o štipendijama, o fer-

jalnim djačkim putovanjima, o svenčulistnom i tehničkom pitanju u Hrvatskoj, o djačkom listu, i tako u jednu riječ, kako da se udovolji raznim našim materijalnim i duševnim potrebama. Iz toga se lahko može zaključiti, da bi djački sastanak održavan na Rieci na svršetku praznika, prilično promasio svoj cilj, jer bi sva ova pitanja ostala bez praktičkih posljedica, ili bi se pak njihovo ostvarenje moralo odgoditi za duže vremena.

Nadodamo li k tome, da doba odlazka na nauke, ne zavisi često puta samo od volje djaka, nego i od obiteljskih i financijskih prilika, a i to što mnogi stariji djaci a skoro listom mladji (abiturjenti) radi raznih razloga odlaze još u septembru, to ne bi ni sastanak u toj dobi skupio većinu dalmatinskog djaštva, a tim bi pao i glavni razlog, kojim g. pisac podkrepljuje svoj predlog glade doba, a s njim i predlog glade mjesta. Nu još nešto. Uspjeh sastanaka ne zavisi o broju učestnika, pače bi bilo mnogo bolje, kad bi bilo manje zvanih a više izabranih, jer bi se onda mnogo trezrije i ozbiljnije razpravljalo a ne bi barem svi zaključeci ostali na papiru. Zalosno je, što mnogi učestnici sastanka niti ne vide dvoranu, u kojoj se razpravlja, dok neželjeno sudjeluju svim skupnim objedima, večerama ili izletima! Dubrovnik dočeti! Već je skrajno doba, da se prekine jednom za uvijek tom praksom. I tužovi najviše škole uspjesima sastanka i prosvadjanju zaključaka.

Svaki učestnik morao bi imati barem tvrdnu namjeru, da se što pametna zaključci i provede, inače bolje je da ostane kući! Najbolja agitacija sa sastanak nek bude: „dnevni red“. Nek ono privuče sve treznije djake, pa će sastanak uspjeti. Referat nek bude po mogućnosti pismeni, jer će bez sumnje biti uspjelji. U obće ja bih bio zato da se opis cielog sastanka tiska u posebnu knjižicu, prvo zato što bi svak nastojao da pametnije prozbori, a drugo zato što bi se tim na neki način proširilo razne sgodne referate, što bi mnogomu pa i mladim kolegama, koristilo. Barem tako i Slovenci rade.

Da, završim. Odlučno bih se protivio, da sastanak bude na Rieci u bilo koje doba, dok bi predložio, da se ove godine sastanemo u Šibeniku i to čim prije moguće, svakako ne tako kasno kao lani. Za Šibenik sam zato, jer, jednom kad se moramo sastati, sastanimo se barem ondje, gdje još ne bismo, tako čemo upoznati barem glavnije krajeve uže nam domovine. Bili smo u Splitu, Dubrovniku i obašli smo krasnu Boku, red je sada, da upoznamo dični Krosimirov grad, krasni taj narod, treznje misli a žarkog patriotizma. Ja barem mislim da bi se lahko dalo odstraniti sve eventualne zapreke, a svakako bi bilo potrebno da inicijativu i vodstvo preuzmu radnici dalmatinski klubovi u Zagrebu i Beču, te da povedu potrebitie pregovore sa ostalim dalmatinskim djačtvom po ostalim sveučilišnim mjestima. Sa malo više volje, odaziva i uztrajnosti, ovaj bi sastanak mogao da liepo uspije, a to će mu svaki rodoljub od srca želiti.

Šibenik osamljen!

Jest, Šibenik je ostao osamljen, kliče u svom zadovoljstvu organ murgurov, jer ga pokrajina nije shledila u načinu dočeka gosp. namjestnika. Jedini Šibenik je je namjestnika dočekao strogo službeno, a ostala mjesta kao Spljet,

Imotski, Vrhgorac, Metković i, t. d. da su ga svetčano primila uz pucanje i klicanje, barjaci, muzikom i razsvjetlan. I to sve da se je dogodio uprkos nastojanja, da ne bude nigdje pričekan. Dalmacija vidite, kliče taj list, nije štreberska ni pužavačka i htjela je da izkaze što čuti o osobi. U nasoj Dalmaciji hoće da narod misli svojom glavom i da zna razlikovati osobu od stvari.

Ovako i slično bunca murgurov list, i ovako hoće da brani čast načelnika, župnika, glavar, inteligencije i naroda od svih mogućih napadaja.

Ali u ovoj i ovakoroj obrani ima zlobe i plaćeništva, jer splitskom klikinom listu i nije do obrane, nego do toga da naš narod prikaze robskim narodom koji svojevolojno i odusjevljeno slavila vladina nastojanja i sve njezine čine, dočim to u istinu ne čine ni narod ni inteligencija nego samo oni koji od toga imaju koristi.

Govoriti da je Šibenik ostao osamljen i da je jedno vladina stvar a drugo osobe koje tu stvar moraju da provadjaju, ne može nego plitko vladino ratilo kao što je murgurov list.

Znadu i djeca da gosp. namjestnik nije po Dalmaciji putovao kao gospodin Nardelli, nego kao predstavnik c. k. vlade, ne kao „domaći sin“ nego kao glava c. k. pokrajinske vlade, kao informativni organ centralne c. k. vlade bečke. Kao on, putovao je svaki namjestnik, pa doček bio hladan, služben ili svetčan nije išao niti može ići „domaćem sinu“ nego pouzdaniku te c. k. vlade. Dapače ovog puta i da je htio, gosp. Nardelli nije mogao po zemlji putovati nego u službene svrhe kao predstavnik c. k. vlade. Tu razlikovati osobu od stvari i za njega istoga je uredljivo, pa to ne može učiniti nego posve plitka čijad, kao što je ona oko „Jedinstva“. Tu govoriti o dužnim kakovim počastima, o dužnom odusjevljenju naroda koji je uvijek i u svemu zaposustavljen, ne može nego čeljad koja hoće da poniži ovu našu zemlju i ovaj naš narod.

Radi časti zemlje i naroda, radi istine mi moramo iztknuti da je Dalmacija ponosnija, poštenija i logičnija nego to prikaziva Stražičevo pero. Pa uprav jer je takova ona je u svom puku bila solidarna sa Šibenikom. U Šibeniku je doček bio služben, hladan, bez sudjelovanja pučanstva, pa takav je bio i po ostaloj Dalmaciji.

U Spljetu na primjer ne samo da nijedno društvo nije dočeku sudjelovalo, ne samo da se je pučanstvo držalo posve daleko, ne samo da se je susteglo, nego je najveće i naj uplivnije društvo u Spljetu moralo da popusti želji i zahtijevu pučanstva te je već izvješenu zastavu moralo skinuti. Što je u Spljetu glazba na večer svirala, to je posao uprave obćinske, a pučanstvo je kao obćeno setalo i nije klicalo, prem je moglo i moralo da je htjelo pozdravljati i plivati u odusjevljenju o kojem govori spomenuti list. Ali pučanstvo je razložiti nego sa nadahnutelj splitskog lista, pa je i šutilo. U njekim pitanjima ne može se niti se snije razlikovati osobu od stvari.

Ali Druis, Sinj, Imotski, Vrhgorac! Ne znademo kako je tamo bilo, ali smo sjegnari da je pučanstvo mirovalo i hladno promatralo. Mi znademo zašto Druis, Sinj, Imotski, Vrhgorac itd. toliko halabuće gospod. namjesticima. Znademo da to nije ni volja ni želja pučanstva, nego onih koji su načelnici, prisjednici, glavari itd. Ovi znadu zašto to i rade, a mi znademo da će oni tako raditi sve dok u tim obćinama ne bude odlučivao narod.

Danas narod ne odlučiva, danas je narod tlačen na sve moguće načine, a da ovo stanje bude podržano rade oni koji halabuće pri službenim dočekima.

Ne znademo, jeli koga mogu veseliti slavljia priređjena od čeljadi, koja to čine samo za to jer to moraju. Namjesticu Nardella kao i namjesticu Handolu. Bilo komu, sve jedno, moraju. Jesu li ti priradjivači u narodnoj ili hrvatskoj ili pravaskoj stranci nami je sve isto. Znademo samo da će Pokrajina odahnuti kad se tih i sličnih jednom već oslobodi. A bilo bi i vrijeme.

Naš mužki preparandij.

U posljednje doba naše su se pokrajinske nove dovoljno pozabavile ovim zavodom i izniele koješta, da prigovore njegovoj današnjoj unutarnjoj uredbi i nekim nedostacima, koji da bi bili posljedica nesposobnosti učiteljskih snaga, što u njemu djeluju. Kako naš list nije krto doba izlazio, nije mogao da se osvrne na te opazke i na te prigovore, pa za to danas, kad prihvaćamo ponovno izdavanje ovog glasila, čutimo i potrebu i dužnost, da u ovom pitanju reknemo svoju bez obzira hoćemo li tim kome ugodi ili obratno. Name je vrlo dobro poznato od kolike je važnosti ovaj zavod za naš narod, uvidjamo, korist i štetu koje mogu iz njega poteci za naš javni narodni život, pa ne možemo nikako da ostanemo ravnodušni pred onim, što u njemu opažamo i pred onim, što se u javnosti o njemu i proti njemu piše.

Izneseni prigovori o učiteljskom osoblju pri ovoj zavodu mogu možda biti relativno opravdani, t. j. jednim obzirom na ljude, kojima je danas u arbanaskome preparandiju povjeren odgoj i naobrazba učiteljskih pitomaca. S nadoznoga stanovništva ne mislimo, da bi se tome dalo prigovarati. Ako nekoji od današnjih preparandijalnih učitelja ne odgovaraju podnoju svojem zadatku, ako pokazuju, da za nj nemaju dovoljno spremne i sposobnosti za to, je kriviti stariju školsku vlast, ali se ni pošto za to ne smije omalovažavati zavod, koji je narodu do sada dao velik broj izvrstnih pučkih učitelja, toli zaslužnih ne samo na nehanom polju pučke prosvjete, već i na drugim poljima znanja i umjeća. — Ne možemo dakle odobriti napadaje ili prigovore, koji polaze iz tako jednostranog shvaćanja, ali ih za to i mi upravljamo, u koliko su temeljiti, na adresu onih, kojima je povjerena sudbina toga zavoda i koji za nj jedino odgovaraju pred zemljom i državom. — Nego, zakidajući u takova pitanja, cijenimo da još nije toliko važno i potrebno. To su napokon stvari vrlo prolazne naravi, jer bi taj zavod mogao doskora opet biti na visini, na kojoj se je nalazio pred deset-petnaest godine. Ljudi se napokon mjenjaju, a bilo bi nekud preuzetno zahtijevati, da svaki nasljednik bude bolji od svog predšastnika. Teško je danas naći zamjenike jednome Buzolčiću, jednome Danilu, jednome Nekiću i drugima, kojih je uspomena u našem učiteljskomu toli mila i sveta. — Mi bismo mogli navesti tomu i valjan razlog, ali to ne spada u zadatka ovoga članka. — Nama je, da konstatujemo jednu vrlo važnu činjenicu, na koju se nijedna od naših novina, prigovarajući ovoj zavodu, nije osvrnula.

Misao se čovjek kod svake instancije, kad ona ne donasa onu korist, koja se od nje izgleda, pita ponajprije: o čemu to ovisi? Nije li počinjena kakva pogreška odmah pri njevoj zavedbi? Nije li što na putu uspješnom njenom razvoju i njenim rezultatima? Kako da se tome na vrijeme doskoči?

O svim ovim pitanjima kao da naši odlučujući čimbenici nisu vodili nikakva računa obzirom na naš mužki preparandij u Arbanasima. Sporedni, drugotni razlozi kumovali su ovoj odredbi, da se taj zavod smjesti ondje, gdje se još i danas nalazi, a nije se pri tom pazilo, je li to s pogleda na njegovu zadaću i na uspjeh provedenja te zadaje uputo i neosporno. Dobar nekad usud dopušta je, da u tom zavodu razvijaju svoju djelatnost upravo providencijalni ljudi, koji su učinili više, nego što se je u obće moglo i pomisliti za odgoj učiteljskih nastajanja, pa kad je sve to samo njihovom samo prigoriom i činom radošću moglo i moralo da zadovolji pomenute odlučujuće čimbenike, ovi su dakako i prezadolovljeni skinali sa svoje glave svaku daljnju brigu o ovoj zavodu, uvjereni, da je sve dobro i da će dobro biti i unapried. U tom uvjerenju ostali su tako čvrsti i nepokoleblivi, da su u svoje doba dapače iz nizkih, osvetnih, političkih razloga znali nehanom proganjati one mučevne, koji su ovaj zavod podigli do visine, radi koje je u cijeloj pokrajini bio na najljepšem glasu. — Progonstva nezaboravnih Buzolčića i Danila danas se eto najljepše osjećuju, a i pravo je! — Ostavljajući na stranu te žalostne uspomena, povraćamo se na ono, što rekasmu, t. j. na onu važnu činjenicu, kojoj mi pripisujemo ne samo današnju nego i svu buduću nekađu ovog zavoda.

Mi dakle pitamo: o čemu ona ovisi? Ovisi o pogreški počinjenoj odmah pri zavedbi toga zavoda. — U mjestu, gdje se taj preparandij nalazi, nije moguce, da valjano odgovori svojoj zadaći.

Strpati jedan javni zavod od tolike značenosti, kao što je jedan mužki preparandij u jednu varošicu, ko što su Arbanasi kod Zadra, već je po sebi nesmisao, a svaki nesmisao radija opet posljedica, nad kojima se mora kad li tad li žaliti.

Uz zavod u Arbanasima ustrojen je i konvikt ili internat. Opet druga golemo pogreška, kad se zna, da u taj zavod već od godina i godina dolaze većinom mladići iz najzabavnijih krajeva pokrajine, još nerazvijati, bez ikakvog praktičnog duha. A oni su osudjeni, da tu proćame tri, četiri, a sada i do pet godina, zatočeni, odijeljeni od svijeta, bez pojma o

svietu i životu, nadklopljeni nad umećnim knjigama, samo se da kroz one tri-četiri godine sretno provere, pa da onda opet zadiju u zabit, u samocu, bez izkustva, gotovo bez ica, što ih može u teškoj životnoj borbi izpuniti snagom, uztrajnošću, mučevnošću i ravnati ih meij onim bezbrojnim zasjedama na koje moraju sigurno da nabasaju! To bi sve bilo s jednog vida, a sad uzmimo stvar s drugoga, također vrlo važnoga.

Uz svaki preparandij ustanovljena je vježboonica ili ti pučka škola, koja je — nota bene — u jednoj i jedina državna pučka škola u pokrajini. — Ta pučka škola, kao vježboonica, ustanovljena je poglavito ne jedino kao pučka škola, već kao nekakva palestra učiteljskim pripravnicima i kao takova mora da je u svemu njima kao nekakav ideal. Sad promislite kako je jedan taj ideal pučke škole u jednoj varošici kao što su Arbanasi, gdje vam djeca urođenjaci još ni danas ne poznaju hrvatski jezik, onaj jezik, kojim je učiteljskim pripravnicima, tim budućim narodnim učiteljima poučavati po hrvatskoj Dalmaciji. Kakova mora da bude pouka u takovoj vježbonici, na koliko li muku moraju udarati ti mladići s onom djecom, koja ih ne razumiju i koji oni ne razumiju, o tome ne treba ni govoriti.

Da, ne treba govoriti, ali treba govoriti o tome, da je jasno i prejasno, kako je počinjena grdna pogreška odmah onda, kad se je mužki preparandij ustanovio u Arbanasima. A od dana tog ustanovljenja prošli su eto čitavi deceniji, i onaj zavod stoji eto i danas još ondje na istom mjestu, i traži se, da još uvijek bude odgovarao svojoj zadaći kao i onda, kad su u njemu djelovali mučevi, ko što su bili pokojni Buzolčić, Danilo, Nekić i drugi!

Ne, to nije moguće, to je prouznetost! Mučki preparandij treba radikalnih promjena, a između tih najglavnija je i najpotrebija ona, da mu se promieni mjesto.

O tome nastaviti ćemo u narednomu članku.

Pitanje tiskare u Šibeniku

Odluka c. k. Namjestaštva kojom se je odobilo našu molbu za dozvolu tiskare u Šibeniku, doživjele pameti onu svugdje poznatu izreku, da je naša Dalmacija zemlja bezpravna. Jednim potezom pers. jednim narodom, koji, kako je svakomu poznato, ne odgovara istini, i koji je postavljen samo da se udovolji izvanjskom obliku odluke, biva lišen nužne tiskare jedan od poveljih gradova dalmatinskih sa razvijenom trgovinom i industrijom, biva onemogućeno u ovom gradu izdavanje jednog političko-ekonomskog lista „Hrvatske Rieči“ i jednog strukovnog lista „Učiteljskog Glasa“.

Ovo i smionost, kojom se odluka pozivlje čak i na ustavno prihvaćene sankcionirane zakone, karakteristične nesretne prilike a ovoj zemlji.

Još mjeseca decembra prošle godine Dr. Krsteljić bijaše zatražio koncesiju za tjeranje tiskarskog obrta na svoje ime. Ta molba bi munjevitom brzinom preko Božićnih blagdana — kroz 8 dana po prijedu prikazanja na c. k. Kotarsko Poglavarstvo u Šibeniku — riješena i odbivena od c. k. dalmatinskog Namjestaštva motivacijom, da Dr. Krsteljić nije dokazao stručnu spremu za tjeranje tog obrta, dočim se nije smatrao dostatnim uvjet, da će Dr. Krsteljić imenovati vlasti inamjestaštvo sposobnog zamjenika. Nužredne pak u istoj odluci bi rečeno, da tobože lokalne prilike u Šibeniku ne zahtijevaju osnutak nove tiskare. Nego pošto je baš za lokalne potrebe bilo neobdno nužno otvorenje nove tiskare, i da se ne oteže rješanjem pitanja te da se izbjegne kojekakvim doskočicama, u Šibeniku se je ustanovilo akomoditno društvo za tjeranje tiskarskog obrta, koje je prikazalo molbu za koncesiju tiskarskog obrta.

Red i pravica su natalaga da se molba toga društva rješ po zakonu te da se istoj udovolji. Vlastima je bilo vrlo dobro poznato iz vlastitog opažanja, po spisima iz usmenih razlaganje vjedorostojnih ljudi da navodi molbe odgovaraju podnoju istini. Dogodilo se je ipak da premda je cijeloj Dalmaciji i van nje poznato da su dva lista prestala da izlaze radi pomanjkanja tiskare u Šibeniku, ipak c. k. Namjestaštvo Dalmatinsko tvrdi „da je sa postojećim tiskarama potpunom udovoljeno potrebama onog obćinstva“.

Što ovo znači? Znači li ovo: „što treba vama nesretnim ljudima, za čije se dobro i slobode mi tako brizno staramo, što vama treba listova, što vama treba prosvjete, što vama treba napredka?“

I da se sve to opravda trebale su spletke, trebalo je onu kukavnu držanje našega poglavara Madiraze. Kakva njega briga za hrvate, za ovo hrvatsko pučanstvo Šibenika sa okružjem od 120.000 duša? Dozvoljeno je sve i svakomu, samo ne hrvatima. Slobodno je svakomu da se razvija, da napreduje, ali kako da to zahtijeva i hrvatski rod? Nego, uzalud sva sliera mržnja, uzalud progovora, rod i pak se diže, rod ima danas toliko svijesti i snage da će odoliti i ovoj kušnji, za koju vrlo dobro zna da mu nije ni prva ni zadnja. Za njega je već utjeha što onaj koji ga progoni, služi se neistinom, služi se

sredstvima koja nisu dopuštena u pravnoj državi. A da se u istinu ti ljudi služe neistinom i u obće sredstvima koja nisu dopuštena, to smo dokazali i dokazat ćemo još bolje u buduće.

Za sada napominjamo da se proti Hrvatima Šibenika upotrebljavaju baš takova sredstva i da njih hoće da sa svojom samovoljom gazi i najkukaviji politički činovnik. A to je valjda po onoj taktici, o kojoj smo jednom pisali, da se u našoj zemlji nastoji udovoljiti dvojici, trojici prvaka, a da se tim jače, tim bezobzirnije tuče sve ostale hrvate. Za sada je baš tako — sada, kada smo u sretnoj erionih ljudi preporoditelja i pod upravom „našeg domaćeg“ čovjeka.

Red je da se prizna: doba je ovo zlatno, a ljudi su veliki talenti, kad im je mogla da smeta i ova mala „Hrvatska Rieč“.

Nazivlje gradskih ulica u Šibeniku.

Što trgovci u ulice našega grada ne nose imena dojmima se neugodno i samih naših gradjana, a kamo li se tomu nebi činili stranci, koji k nama zalaze. Bez toga nazivlja sliči grad naš selu, a nužno je ono i radi trgovačko-prometnih razloga, osobito od kako je Šibenik u novije vrijeme počeo da se diže. S kog se razloga sa rješanjem tog pitanja kod nas zateže, mi pravo ne možemo dokinuti. Obćinsko vijeće naložilo je još god. 1903 upraviteljstvu, da u tu svrhu učini ove nužne korake; sad već teče god. 1906 a mi ne znamo što je dosele učinjeno, bojimo se dapače, da je stvar došla u zaborav, što nikako ne možemo odobriti. Na našoj obćinskoj upravi sjede okretni i napredni mučevi, pa se pouzdano nadamo, da će oni i ovo pitanje čim prije riješiti.

Kod ove prilike preporučujemo da se kod izbora imena mudro postupa, ta da se ne poseže za kojekakvim lokalnim bljuštavim nazivima bez pravog značenja. Padaju nam naime na um imena ulica n. pr. u Opatici, koja odzvučuju svakog Hrvata. Gornja, dolnja, i slišno ime ulice ne znače ništa. Pogleđajmo radje u Zagreb, pa u Italiju, gdje se imenima ulica odjekujućuju narodni velikani, historičke uspomena eto. U Šibeniku nebi n. pr. smjela da fal ulica Vrančićeva, Kacčićeva, Divnićeva, Šižgoričeva, Medulićeva, Petranovićeva, Kukuljevićeva, Preradovićeva zatim Jelacićeva, Starčevićeva, Strossmajerova, Pavlinovićeva, Trg Krešimira i Zrinjskoga-Subića, trg Sjedinjenja itd.

U Rimu n. pr. postoji krasan boulevard „Via Nazionale“, a sijaset ulica, koje se s desne i s lijeve strane u nju teče, nose imena svih važnijih gradova u Italiji, kao Via Genova, Milano, Roma, Palermo itd. Taj zgodan izbor imena aludira jasno ali Italijanima. Čovjeku tu upravo godi, kad ljudi narod svoj.

Ugledajmo se i mi u napredni svijet, prebudimo što je dobro u narodno ruho i udesimo prema našim specifičnim potrebama, odnošnjima i osjetajima. Ali okant se treba robskih prevoda, kao što su oni napisani nad našim dućanima. n. pr. X. Y. „u jestivu X. Y. „u kožama“ itd. Hrvatskom duhu odgovare mjesto toga izraz „trgovina sa jesticom“ ili „sa kožama“, ali oblik „u jesticu“ je smiješan. Ne svjida nam se ni izraz „plokata“ za „trg“. Prvi je pučki provincijalizam, a potonji univerzalno hrvatski oblik. To nisu baš takove sitnice, pa i na to treba paziti, jer svaki naš čin mora da pokazuje, da smo mi Hrvati narod jedinstven i svjestan. Tako rade i drugi narodi. Pogleđajmo n. pr. Trst. Tamo je obćina brisala bezbroj imena ulica, koja su bila irrelevantna značenja, te ih izmjenila sa zvučnim i značajnim imenima talijanskim, a obćina nije narila za to, što su se dotične ulice prije od stoljeća nazivale drugim imenima. Na sve se čovjek prinudi, treba mu samo dati putokaz.

P. P. Č.

Opazka Uredništva. Ovaj predlog našeg prijatelja nam se, pa ga i preporučamo gosp. obćinskim upraviteljima. Nego mi mislimo, da bi najprije morao biti uređen tloris grada, e da tako ulice budu sustavno uređene, a i gradnje novih kuća udesene prema nacrtu gradskog modernog tlorisa. Mnoge male uličice bi na taj način svremenom izzečulne, a nastajice bile velike, gradske, prostrane, pa bi se, što je glavno, kuće redale u redovite ulice, koje bi bilo trijedno krasiti narodnim našim imenima. U istion obć ovi stvari valjalo bi svojski nastojati i radi ljepote i radi zdravlja.

Sa milanske izložbe.

U Milanu sam bio nazad malo godina. Nasao sam ipak došta promjena. Ovaj se grad uviek širi, poljepsava, napreduje. Stare se kuće rade, nove se pelaeće grade; bez obzira na novčane žrtve otvaraju se nove široke ulice, po kojima se razliva bujni halabucni velegradski život.

A ovogodišnja izložba uspjeh je poduzetnog duha milanskog gradjanstva, koja je znalo i htjelo da samo se učini već velike vladine pomoći. Prva je namjera bila prirediti samo racionalnu izložbu prigodom otvora simfonskog tunela, pa se strani po sebi razvile tako, da je došlo do ove lijepe svjetske iz-

ložbe, koja i ako nije kao zadnja pariška opet malo za njom zaostaje.

Izložbe je smještena na dva mjesta. Jedna polovica u parku iza *Castello Sforzesco*, a druga na poljani za vojničke vježbe, Piazza d'armi. Spojena su električnom željeznicom, koja je duga 1170 mt, a do 7 metara uzidano nad zemljem.

Razne Galerije zapremaju površinu od preko 245.000 četvornih metara. Zastupena su skoro sve države a u prvom redu Francuzka, koja je savršanim svojim proizvodima dosle odniala barjak.

Ovih zadnjih je dana svijeta na izložbi bilo čudo. Sa svih strana Italije hrlje gimnastičari. Već u jutro sam srećao njihove vesele čete. Na prolazku ih svijet oduševljeno pozdravlja, muzike udaraju, oduševljeno jure, leta automobili, bježe tramvaj kreata svijeta. Svi se žuru, svi trče na izložbu.

Tko bi htio potanko pregledati razne paviljone, izgubio bi dosta za to puno vremena; a trebalo bi biti enciklopedista. Mene je najviše zaniela kolosalna zgrada nazvana „Galleria del Lavoro“ koja zaprema 40.000 četvornih metara, i u kojoj imaš prilike, da vidiš sve moguće rade strojeve u funkciji. Ovdje se štampavaju novine, slike, tkaju se sve najfinije tkanine, distiliraju se parfumi, rade se klobuci, posteli. Što god je izumljeno strojeva za razne industrije, sve se pred tvornim očima vrti, kreće kao kod obćne rade. A kad sve to gledaš, imaš čemu, da se diviš imać prava da budeš ponosan što si čovjek, samo ti kao kod Hrvatu teško, što tu nije baš u ničemu zastupana tvoja domovina.

A zaludu je na okolo tražio. — Austrijski je odsjek jako prostran, samo zgrada je prilično jednostavna, ali iz Dalmacije nema ništa. Nije čudo, Austrija je izložila najviše željezničkih vagona i strojeva, a toga kod nas još nema.

Dalmatinskoj ima nešto samo u odjeljenju „Italiani all'estero“. — Tu sam vidio fotografije svojih naših spomenika, naših crkava. Odmah su blizu izložene radnje Taljanaca u Eritreji i u Tunizu. U izložbi liepih umjetnosti ima dvije slike našega Vidovića. Prikazuju prizore ribarskog života. Bile bi dosta liepa da nijesu odviše modre. Za sreću u blizini imade drugih slika, koje su još više modre i još više lije. Blazena secesija!

Zaludu sam tražio i Hrvatsku u magjarskom odjelu. Magjarska industrija je jako dobro zastupana, osobito što se tiče željezničkih makina, te je strukovnjaci u velike hvale. Magjari su svoje proizvode izložili u posebnom paviljonu jako odaljenom od austrijskog. Ponosito se na njemu vije magjarski barjak. Htjeli su tako prikazati tudjem svijetu svoju državu neodvisnost.

O drugim znamenitostima izložbe pozabaviti će se u drugom članku. f. s.

PO SVIETU.

U Austriji promienilo se i opet ministarstvo. Knez Hohenlohe predao je ostavku radi carinskog sukoba između Austrije i Ugarske. Magjarska je vlada zahtijevala, da se carinski cjenik uzakoni u Ugarskoj kao posebna samostalna ugarska tarifa. Hohenlohe se je tome odlučno protivio, no pošto je vladar pristao na zahtjev Magjara, austrijski ministar predsjednik je ustupio.

Križa je trajala nekoliko dana, dok je Beck sastavio novo tobože parlamentarno austrijsko ministarstvo. — Hoće li ovo ministarstvo biti bolje sreće od predšnjega, vidjet ćemo u nedalekoj budućnosti. Bilo kako bilo, položaj je opasan, pa ne će bit ništa neobično, ako pri ovakvim obćnostima nadođu nova iznenađenja. — Govorilo se u posljednje dane i odreci vladara na prijestolje, jer je prijestolonasljednik Franjo Ferdinand bio nenadno pozvan u Beč iz Madrida. Sad se te viesti opravdavaju, no uza sve to imamo pred sobom bez sunnje sudbonosne događaj.

Hrvatima je bit na oprezu, oni se moraju naći spravi pred svakom eventualnošću.

Sluga svih stranaka može jedino da spasi našu domovinu u ovim kritičnim časovima, a ta je sloga omogućena novom političkom situacijom u Hrvatskoj. — Nikakav utjecaj sa strane ne smije zavesti Hrvate; oni imadu svoj opredjeljeni cilj, kojemu moraju težiti uzprkos svim zapletajima u monarhiji. Teženje k tome cilju sačinjava bitnost hrvatska narodne politike.

U Rusiji je na dnevnom redu konflikt između vlade i Dume. Gosudarstvena je Duma iznela zahtjeve, koji se moraju izpuniti, inače miran i normalan razvitak Rusije bit će opet spriječen nutrinjim nemirima.

Duma je državničkim autoritetom naglasila pred vladom sve državne potrebe, naročito zakone, odgovornost ministara pred narodnim predstavništvom, te imenovanje ministara iz njezine sredine, onda izravno obće izborno pravo, licu slobodu, slobodu riječi i štampe, uređenje agrarnog pitanja i proglaš obće amnestije.

Prama ovim zahtjevima Dume ruska vlada kao da se ostentativno drži nerazpoložna. To se vidjelo već u prijestolnoj besjedi. Ali odgovor Dume na tu prijestolnu besjedu mora da je silno djelovao na vladu. Cijeli svijet gleda s pravim udivljenjem na taj mladi ruski parlament, od kojega mora da mnogo toga nauči. — Duma je izjavila svoje potpuno nepovjerenje u ministre, te je zatražila, da predaju ostavke. To je već revolucionarni čin. Duma vidi u ministrima, koji stoje uz vladu, a ne uz narod, predstavnike apsolutizma, pa im prieti revolucionarnom burom sa svim posljedica radikalnog prevrata. Duma po tom dobiva sada pravi tragički karakter. Idemo dakle u susret sukobu između moderne, parlamentarne Rusije i starog, birokratskog ruskog režima.

Iz Španjolske kosnule su nas ovih dana vesti o atentatu na španjolskog kralja Alfonza XIII i njegovu zaručnicu Enu na dan njihova vjenčanja. — Kad se u kraljevski par vraćao iz stolne crkve u otvorenoj, šestorojnoj kočiji nepoznat je čovjek u sredinu povrka bacio bombu iz trećega sprata kuće, što je sučelice talijanskom poslanstvu. Bomba je oštetila kraljevsku kočiju, ali kraljevski par ostao neozljeđen. Usmrćeno je više osoba, častnika i vojnika, a mnoštvo ih je ranjeno.

Odkrio se, da je atentator neki Morales. On se već ustrijelio. — Zadnje vesti tvrde da je i kralj Alfonso ranjen od bombe. — Ovak nemili događaj potresao je srcem cijelog ljudstva i izazvao još veću ogavnost proti bezdušnim anarhistima.

U Americi u Chicagu Hrvati su na osobit način proslavili pobjedu hrvatske i srbske udružene oporbe i stranke prava pri zadnjim sarskim izborima. Proslavi je učestvovalo do 15.000 naših. I pravo je, da se vesele, kad je eto u Hrvatskoj pokopana magjarska stranka.

U Srbiji na 2. ovog mjeseca dočekani su vanrednim slavljen u Beogradu magjarski novinari, književnici i poslanici.

U Kristianiji pokopan je na 2. ov. m. veliki pjesnik Henrik Ibsen. To je bila obća narodna žalost za genijem. Preko 100.000 ljudi izkazalo je mrtvom velikanu posljednju počast. Prisustvovao je i sam kralj Hakon. — Ibsenova smrt dala je prigode Švedima i Norvežanima, da se za prvi put iza razstave prijateljski zbliže.

Rusko-japanski rat još ne prestaje zabavljati svijet. Imamo novu senzacionalnu vijest, koju donosi „Cri de Paris“. Poznato je, da je engleski general Sir Hektor Macdonald bio za svoga službovanja u Indiji obuzen radi nemoralnih zločina, te pozvan u Englezku, da se oprać. On je zblijla i krenuo na put, no u Parizu ga jednoga jutra u hotelu nadjose mrtva.

Njegova supruga dala ga je spremiti u lies, i brzo otpremiti u Skotsku. Sada se je saznalo, da Macdonald nije umro, već je prazni lies otpremljen u Skotsku, a on je pobjegao u Japan, gdje je u rusko-japanskom ratu preuzeo rrvhovo zapovjedništvo pod imenom Kuroki-a. Nakon što je rat dovršen poznatom pobjedom Japaneaca, nestalo je Kuroki-a. Svaka potraga za njim ostala je bezuspješna. Macdonald je tajinstveno izezenu iz svoje nove domovine!

VIESTI.

Pastel-slika Sv. Ćirila i Metoda za trogirsku stolu crkvu. Ovih dana jedan je član našeg uredništva imao prigodu, da bude blagohotno primljen od darovite mlade umjetnice g.djice Celestine Rossini, koja upravitelja pučko-građanske škole u Šibeniku, koja se već odlikovala raznim uspjelim radnjama i portretima i koja baš sada dogotavlja pastel sv. Ćirila i Metoda na platnu za crkvu trogirsku. Slika je naručena za tu crkvu po jednoj oporučnoj odredbi, a g.djica ju je Rossini izradila uprav vještacki i dobri dielom originalno. Izraz svetačkih lica izvratno je pogodjen, harmonija boja zamjerna, svjetlost umjerna, a sveukupnost ugodna.

Na dan sv. Ćirila i Metoda slika biti će postavljena na dotični oltar u ovoj drevnoj i krasnoj crkvi. Signiri smo, da će rodoljubni Trogirani osobit načinom proslaviti ovaj čin i da će se ono građanstvo tom prigodom sjetiti plemenite narodne zadužbine sv. Ćirila i Metoda na našu sirotinu Istru!

Nered na pošti. Četvrtkom i nedjeljom opaža se u Šibeniku, da pošta, koja dolazi vlakom iz Splita na 10 sati u jutro, biva razdijeljena tekar na podne s onom, koja dolazi s Lloydom ili s parobrodom ugar. hrv. društva na 11^{1/2} sati pred pod. Mi vjerujemo, da će to bit zgodno za činovnike ili za kajigonoše, ali za obćinstvo nikako, pa za to upozorujemo na ovo poštarsku vlast, eđa odredi shodno kako da svaka

pošta, koja stigne, bude bezodvlačno razdijeljena, a ne odgođena do dolaska druge.

Iz Splita. Ovih dana držao se ovdje pouzdani sastanak od nekoliko vidnijih građana svrhom, da se odredi nešto konkretna i korisna u poslu hotela što se nalazi u prostorijama glasovitih „prokurativa“. Čitaocima „Hrv. Rieči“ već je poznata poviest ove zgrade t. j. kako je došla napokon u posjed Pučke banke. Ova je uređila prostorije za hotel s kafanom i s restorantom. Ima već godina da je dovršena ta radnja, ali hotela nije moguće unajmiti. — Uprava banke javila je zato gosp. načelniku, da će pomiješe u toj zgradi pretvoriti u privatne stanove. Da se to osjeti, i da Split ne ostane bez jednog hotela Log reda sazvan je po istome g. načelniku pomenuti sastanak, na koji pristupiše, i talijanci sa D. R. Salvim na čelu. Preko razprave o pitanju izbilgo je jasno, da bi Talijanci želili, da ne bude hotela, samo da uzmognu sutra kazati Hrvatima, kako su nazadnjaci. Dokazali su, da im nije do procvata grada Splita. — Odlučilo, da se ustroji odbor, koji će se baviti pitanjem i potaknuti ustrojenu družtva na akcije samo da se skorije otvori hotel. Svi Hrvati glasovaše za taj predlog, a Talijanci Salvi, Peczoli, Miotto i liči ne. — Za danas samo ovliko!

Assaut-ova večer. Naš sugrađanin gosp. Šimo Vučić Djaković, učitelj mačevanja u „Hrvatskog Sokola“ u Splitu pripravlja u velikoj dvorani tamošnjeg „Hotel Troccoli“ na devet tekuceg „assautova večer“. — Ovo je prva večer ovakove vrsti u Dalmaciji, koja se kod nas još nikada nije dala; pa s toga je veliko zanimanje za istu u odličnim krugovima u Splitu i među prijateljima sporta. — Čestitamo gosp. Vučiću Djakoviću.

Za družbu sv. Ćirila i Metoda u Istri primilo je naše uredništvo u počast smrti blagopokojnog Ive Kovačeva od P. N. gg. Želimira Dračara K 3. od Josipa Benzona K 2.

Ukupno K 5. Prije izkazanih K 159:50. Svega K 164:50.

Napried za našu Istru! Splitsko klepetalo „Jedinstvo“ ima obraza pisati, da nije radilo proti dolazku „Hrvatske Rieči“ u Spljet, a svak će se još sjećati onog gromozornog članka: „Klektu Splita, sagri se!“ — Što je tu sve bilo!

Izpravak. U izvješću o dolazku namjestnika pisali smo da je predsjednik suda odalečio se sa ojbjeda, jer da mu je more nabudilo. Kako međutim doznajemo, bilo ih je za trpezom trinajest, jer je pravoslavni parod zaboravio doći. Predsjednik se pobojao nesreće shog broja trinajest i pošao. Pobojao se i namjestnik, pa, u očekivanju paroha, pošao zvati, da popuni broj. Viteka von Gugenthala. Ali kad paroh poručio, da ne može doći, brže bolje poručiti Gugenthalu, da ne treba njega na ojbjed.

Vesela družina bila na izlet, vinco ju obvladalo i negdje na četi prevrnu se uz kola na put. Njeki drugovi dobili svoj dio, pa odpočivaju u postelji. Među ovima i savjetnik poglavara Madiraze, Friganović, odmara se od velikih napora za pripreme k dočeku gosp. nanjestnika.

Novo književno djelo. Kažu nam, da je gosp. poglavar Madiraza pošao na dopust u književne svrhe. Kako je poznato, on je već putem pokrajinskih novina „Smotra“ i „Dalmata“ objelodanio sve svoje školske zadaće osmog razreda. Sada sabire svoje raztrkane zadaće sedmog razreda, pa će to sve objelodaniti u posebnoj knjizi, koja će biti skoro štampana u našoj hrvatskoj tiskarni u Šibeniku.

Nenadna zabrana. U Šibeniku je zadnjih godina bio običaj da se javno po putevima prodaju protuhrvatske novine kao „Piccolo“ i njeko švabske. Na to nije nitko pazio, niti je tko zabranjivao. Zadnje nedjelje kad je u Šibenik stigla „Hrvatska Rieč“ i na isti način se po gradu prodavala, c. k. Poglavarstvo pozvalo k sebi prodavače novina i strogo im zabranilo prodavanje novina po gradu. Čudnovato! Švabskim dotepancima dolazi na pamet zabrana kod je proti Hrvatima i hrvatskim stvarima. Ali mi se poprevljamo i kažemo, da nam nije ništa čudnovato u eri Madiraze, Gugenthala, Slavicka.

Ali zaludu im posao: mazzagatti „Hrvatskoj Rieči“ ne mogu nahuditi.

5. svezak sokolske knjižice primili smo sa sljedećim sadržajem: Sokolske vježbe za prvi hrvatski svesokolski sastanak, sastavio Dragutin Šulce vođa saveza hrvatskih sokolskih družtva. Cena 80 fl. Naklada Saveza Hrvatskih Sokolskih Družtva. Knjiga sadržaje sve vježbe za slet sa pripadajućim slikama, te je neobhodno nužna za sve sokolske šimbenike. U njoj naći će svaki sva nužna razjašnjenja s toga neka istu ne samo vodje i predajici već i ostali članovi naruče, jer će si osvojenjem sadržaja te knjižice uvježbanje svih vježba znatno olakhotiti. Sadržajem imati će kajizica i poslie sleta trajnu vrijednost. Preporučujemo s toga svim članovima hrvatskih sokolskih družtva, da istu naruče.

Naruče neka se upravljaju na Savez Hrvatskih Sokolskih Družtva u Zagrebu.

Konferenciju o Dantu držao je prošle subote u mjestanom kazalistu prof. Ferd. Sablich. — Kazaliste je bilo prepravno, a i ono dvadesetero, što tu bljaše, većinom je ili zivalo, ili kunjalo ili se smijalo preko te konferencije, koja će bit sve drugo samo ne konferencija, a najmanje pak dostojna već likoga Dante-a. Tobažuju konferenciju hotio je g. Sablich da ilustrira i slikama, osvjetlenim i bojadinskim sredstvom „čarobne svjetiljke“, ali su te slike na žalost pohujđivale jedico na smieh i u isto doba sažaljenje profesora Sablicha, jer su dokazala, ili da on nema nikakva estetičnog smisla, ili da drži svoju publiku neposobnom za estetično shvatanje i razsudjivanje. U jednu riec: podpunu fiasco.

Tvrda Jakobi i družbin cigaretni papir. Podpisano je Ravnateljstvu družbe Sv. Ćirila i Metoda za Istru došlo do znanja, da je tvorničar cigaretnog papira, g. Jakobi dao u promet papiriće s hrvatskom trobojnicom, sa slikom Sv. Ćirila i Metoda za etiketom, na kojoj se čita sljedeće: „Zora puce bit će dana Papir družbe Sv. Ćirila i Metoda. 5°/₁₀ za korist družbe. Narod bez škola jest narod bez budućnosti“. Ma da i nije na rečenju oznaci spomenuto ime Istra, to bi se slavno Obćinstvo moglo ipak zavesti i kupovati rečeni papir u misli, da troši družbin papirić. Međutim se Slavno Obćinstvo upozorava, da od prodaje toga papira naša družba nema nikakve koristi i da je postavljen u promet bez znanja i dozvole družbe. Papir pako, što ga izdaje g. Stjepan Gamulja, trgovac u Jelsi, jedini je od Kojega ima dozvolu koristi. Taj se papirić nalazi u prometa sa slikom, što predstavlja školu te sa trobojnicom i napisom: „Papir družbe Sv. Ćirila i Metoda za Istru. Prosvjetom k slobodi. 5°/₁₀ na korist družbe. Preporučamo svim družbinim prijateljima, da kupuju cigaretni papir providjen samo s takovom etiketom.

Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik
PETAR PILIĆ.

Tisak: „Katoličke Hrvatske Tiskarne“.

JOSIP CADEL
optičar-specialista
ZADAR.

Zakleti proćjenitaj za Dalmaciju.

Razpolaze bogatom zbirkom optičnih predmeta, obavlja naruče i spram lječničkog propisa. Prina naruče tablica od kovine i od pocakljena željeza bud koje veličine i boje. U Šibeniku ozorke tablica držl gosp. N. Boman, koji takođerj prima naruče.

Tražim javorova lišća u velikim količinama. Tko ima i želi prodati neka pošalje odmah ozorke i oznaku cijene na mene.
Marko Hjadica-Rapo — Šibenik.

ČUVATI SE OD PATVARANJA.

ČUVATI SE OD PATVARANJA.

Banca Commerciale Triestina

Uložke u Krunam uz uložničke Listove:
sa otkazom od 5 dana uz 2^{3/4}/₁₀
" " " " 15 " " 3^{1/2}/₁₀
" " " " 30 " " 4^{1/4}/₁₀

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim
(Sterlinum) uz uložničke Listove:
sa otkazom od 15 dana uz 2^{1/2}/₁₀
" " " " 30 " " 2^{1/2}/₁₀
" " " " 3 " " 3^{1/2}/₁₀

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznanice na donosioca sa skadenom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1^{1/2}/₁₀.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavljaj inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na steđnju uz dobit od 3^{1/2}/₁₀.

Otvora tekuće račune u raznim vriednotama. Inkasso: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izzriebarnih vriednotnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznanice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cergignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solohograd (Salzburg), Split, Teplitz, Troppau, Warnsdorf, Becko-Novomjesto i druge glavne gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom i prodajom deviza, valuta i javnih papira.

Otvara kredite uz lovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predujmove na vriednotne papire, robu, rrvantni i lovarne dokumente uz vrjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevine za carine skladišta Kontiranj (Contirungs-Lager).

Prezimanje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža mjececu garanciju proti kojoj mu drago pogibjelji provala i catve i kojoj je posećen osobiti nadzor sa strane bankoenih organa, primaja se u pohranu vriednotni papiri, zlato, srebro i dragocienosti, uz porolnje uvjete, te se na zahtjev prevzima i upravljanji istih.

Osjećujate vriednote proti gubitim izriebarnja.

BANCA COMMERCIALE TRIESTINA.

Tko želi nabaviti ŠIVAČI STROJ

ZAVOD SINGERA

naći će ga samo u jedinom skladištu dolinaznačenog Družtva „SINGER“, gdje se bezplatno daje škola u umjetničkom vezenju kao i uporabi nuzstrojova za rubeninu. — Primaju se u zamjenu stari strojevi. Prodaju se igle i nuzgredice.

IZPLATA NA MJESEČNE OBROKE. JAMSTVO SIGURNO. za Družtvo „Singer“

Karlo Bamberger — Šibenik, Glavna ulica.
suelice ljekarni Dalle Feste.

SOLIDNOST I BEZBUČNOST.

LOZE

dalmatinske, navrnuće na amerikan-
skoj podlozi, pripravlja za jesen g.
1906. za okušeno područje

**PEČENKO I DRUG
Komen - Primorsko.**

Ciène su:

Navrtci na rupestris monticola 1000 km. K 120
aramom X rupestris b. 1 " " 140
" " riparia X rupestris " " " 140
Naručbe primaju se do 31. sie-
nja g. 1906. Sa naručebom zah-
tjeva se 20% kapare.

Tko želi baš svoju lozu, može po-
slati poštom mladike srednje debljine.

**Ne čitati
samo, već kušati se mora
dama prokušani medicinski**

Steckenpferd Sapun

od ljljanova mleka
od BERGMANNA i druga, Draždžani i
Tetschen na/L. od prije poznat pod
imenom BERGMANNOVA SAPUNA
od ljljanova mlleka
da se lice oslobodi od sunčanih pjegica, da
zadobije bijeli tein i njezinu boju
Predpladne komad 80 para
u Drogeriji VINKA VUČIĆA, Šibenik.

Società anonima per l'utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia.

DIONIČKA GLAVNICA K 8000.000

Sjedište u TRSTU.

Radnja u ŠIBENIKU.

PRIMISSIONA

CALCIUM CARBID

KOD KUPNJE 100 KILOGRAMA STOJI Kr. 26 franko Šibenik

netto težina (ne brutto za netto)

Novac se šalje unaprijed ili uz pouzreo

Za velike količine popust uz pogodnu.

PREDSTAVNIK I SKLADIŠTAR
FAUSTO INCHIOSTRI — ŠIBENIK

VAŽNO ZA DJECU:

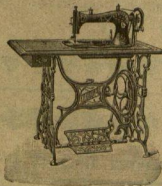
Jedan od najboljih načina, da se **djeca
sačuvaju zdrava**, da im se **poboljša krv
i očajuju pluća** jest davati im više puta na
dan **meda**, ili sama, ili s kruhom i s mliekom.
— Preporuča se i starijima proti nazebam.
Čista naravskog meda po 60 novč. klg.
može se dobit samo kod

Vladimira Kulića.

Drogerija Vinka Vučića Šibenik
(prije A. Junačkovića)

preporuča svoj bogato oskrbljeni
dućan raznim ljekovitim miodijama,
predmetima iz gume, svakvrstnim
mineralnim vodama, velikim izborom
najfinijih parfima i predmeta nožnih
za bolestnike.

**— Svaki trgovac, koji ne ogla-
suje svoju robu, ustupa mjesto
svojim takmacima, koji oglašuju.**

NABAVILJI I NALJEF-
TINDI SIVACIH STROJEVA „SINGER“
STROJEVI „SINGER“
NAJNOVIJIH SISTEMA.

DOBIVAJU SE SAMO U SKLADISTU
SIVACIH STROJEVA „SINGER“
IVAN GRIMANI — ŠIBENIK

**HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA
PODRUŽNICA ŠIBENIK**

(Centralna u Dubrovniku i Podružnica u Zadru)

obavlja sljedeće poslove:

Prima novac u svrhu ukamčavanja na nložnice i blagajničke doznaičnice, te uz po-
tvrdne na tekući ili na ček račun.

Prenizima vrednosne papire i ine vrednote u pohranu. Prenizima u svrhu naplate
mjenice, napunice i čekove za našu državu i za inostranstvo.

Daje predjimbocne na vrednosne papire, zlatni i srebrni novac i robu.

Kupuje i prodaje vrednosne papire i vrednote, naročito sve vrsti državnih i pri-
vatnih sredaka, državnih zadužnica, željezničkih i industrijalnih papira, založnica prioritetnih
obveznica, inostranskog novca u papiru, deviza, zlatnog i srebrnog novca naše zemlje i
inostranstva.

Umoćuje izvučeno sročke, zadužnice i dospjele kupone, te nabavlja nove kuponske
arke. Provdia osiguranje proti tečajnom gubitku izričanih sredaka i zadužnica.

Obavlja inkasacija i deinkasacija svih vrsti vrednosnih papira, potaje vojnička-
jenitbene i sve druge jamčevine u vrednosnim papirima, te provadija konverzije.

Izvršuje isplate na svim mjestima naše i drugih država, te izdaje kreditna pisma.

Eskomtira mjenice, napunice i kupone vrednosnih papira. — Prodaje promese
za sva vršenja. — Obavlja besplatno reviziju svih sredaka naše države i drugih u njoj do-
zvoljenih. — Osim toga obavljat će i sve ostale transakcije, koje zasjecaju u bankovnu
struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve potanje obavijesti daje rado usmeno i pismeno.

Hrvatska Vjeresijska Banka (Podružnica Šibenik).

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu,

utemeljena god. 1884.

po občini slob. i kr. zemaljskog glavnog grada Zagreba, jedini je domaći
osiguravajući zavod.

Ova zadruga, osnovana na uzajamnosti, tom prokušanom i najvršćem financi-
jalnom temelju, prima uz vrlo povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja:

1. Na ljudski život:

- a) osiguranja glavnice za slučaj doživljenja i smrti;
- b) " " m'raza djevojkama;
- c) " " životnih renta; sve to u raznolikim probitačnim kombina-
cijama;

Protiv štete od požara:

- a) osiguranja svih vrsti zgrada (kuća, gospodar. zgrada, tvornica);
- b) " " " " pokretnina (pokušstva, dućanske robe, gospodarskih
strojeva, blaga itd.);
- c) osigururija poljskih plodina (žita, siena itd.):

3. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Jamčevna glavnica zadruge 1 milijun kruna.
Godišnji prihod premija i pristojba preko 600.000— Kruna.
Listina obveza zadrudnih članova K 2. 181.383 54.
Posebne pričuve Kruna 200.000—
Izplaćene odštete u požarnom odjelu Kruna 1.900.000—

Poblize obavijesti daje

Ravnateljstvo „CROATIE“ u Zagrebu,

Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2., te povjerenici i zastupnici po svim većim mjestima u zemlji.

SVOJ K SVOME SVOJ K SVOME

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIJEĆA U ŠIBENIKU

Častim se preporučit p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama,
bratovštinama svoju krasno uređenju

TVORNICU VOŠTANIH SVIJEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrstne, a od mnogih priznate u svim
veličinama

-- svijeće od pravog pčelinjeg voska --

kao i finog crkvenog tamjana.
Prodajem dobra i svijeća — po zdravlje — korisna meda Klg.
po K 120 para.
Kupujem uz dobru cijenu u svim količkicama žutog voska.
Svaku i najmanju naručbu p. n. muštjerija obavljam najspretnije, kao
i, uz najpovoljnije uvjete.

S veščestovanjem
VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) glavna ulica

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIJEĆA U ŠIBENIKU

Štovanom občinstvu preporučujem upo-
trebljavanje **MAGAZINOVE SMREKOVAČE**,
koja okriepiljuje želudac, razgrijava živce, zau-
stavlja proljev i lieči od groznice, tifusa,
hujnavice i t. d.

Samo čista, odlikovana „Smrekovača“

dobiva se kod distileura

RISTA P. MAGAZINA
Šibenik (Dalmacija).

JADRANSKA BANKA

u Trstu

Bankovne prostorije u ulici Nicolò
Macchiavelli, br. 26.

započela je svoje poslovanje, te
obavlja sve bankovne i mjenične poslove:
eskomtupje mjenice, daje predjimbocne na vred-
nosne papire, kao i na robu ležetu u javnim
skladištima.

Kupuje i prodaje vrednosne papire, svake
vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te
banknote, i umovčuje kupovne i izdriebane pa-
pire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavnija tržišta
monarkije i inozemstva, te otvara vjeresije uz
izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjizice u te-
kući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i
najsavjetnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih
hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Čudnovat je uspjeh

koji se postizava uporabom najnovijeg
ličila za kose od orahova ekstrakta

Nuisol-a

od Bergmanna i druga u Draždžanim
i Tetschen na/L.

jer nadmašuje naravnom bojom, koju daje vla-
sima i braći, sve dosadašnje pronalazce.

Dobica se u staklenkama po K 2.50
u Drogeriji VINKA VUČIĆA, Šibenik.